

Lek en Huibert Kroniek

14e jaargang nr. 4, november 2012

Periodiek van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop

VERENIGING HISTORISCH LEXMOND EN HEI- EN BOEICOP
opgericht 14 oktober 1998

Beschermheer	Dr. M. Bijleveld van Lexmond
Bestuur	L.P. Kleppe, voorzitter M.J. van de Graaf, secretaresse A. de Wit, penningmeester J. den Besten-Spek W. van Honk, vice voorzitter S. de Ridder J.A. Schaafsma
Secretariaat	M.J. van de Graaf Hei en Boeicopseweg 4 4126 RJ Hei- en Boeicop e-mail: van_de_graaf@zonnet.nl
Ledenadministratie	A. de Wit Kortenhoeveneseweg 32 4128 CR Lexmond tel. 0347-341502 e-mail: adewit1@solcon.nl
Redactie Lek en Huibert Kroniek	S. de Ridder e-mail: deridder33@kpnmail.nl
Het Laakhuis	De Laak 22 4128 CB Lexmond e-mail: hetlaakhuis@kpnmail.nl
Website	www.vhlhb.nl

CONTRIBUTIE 2012	Leden	€ 15,00
Rekeningnummer:	Steunleden	€ 6,00
3360.32.587	Buitenleden	€ 21,00

VAN DE VOORZITTER

L.P. Kleppe

Nieuw kabinet: nieuw beleid?

Met het aantreden van het nieuwe kabinet wordt ook nieuw beleid in gang gezet. Ik trap een open deur in wanneer ik stel dat het vorige kabinet niet direct een warm hart had voor cultuurhistorie. Het nieuwe regeerakkoord ("*Bruggen slaan*"), dat de basis vormt voor het beleid van het nieuwe kabinet, is op dit punt nogal summier. Ik licht er twee puntjes uit die relevant lijken:

- *De besluitvorming over ruimtelijke projecten moet eenvoudiger en sneller, daarom stroomlijnen we de ruimtelijke wet- en regelgeving verder. In 2013 komen we met een wetsvoorstel omgevingswet ter vervanging van onder meer de wet op de ruimtelijke ordening en de waterwet.*
- *De landelijke overheid zal zijn doen en laten in de contacten met medeoverheden richten op het gewenste eindbeeld. Dit heeft gevolgen voor het overleg en de vormgeving van decentralisaties en financieringsarrangementen. Decentralisaties zullen in principe gericht worden op 100.000+ gemeenten. Gemeenten benutten mogelijkheden om bewoners van wijken, buurten en dorpen te betrekken bij zaken die hen raken.*

Vertaald betekent dit: Het wordt algemeen beleid, dat inspraakmogelijkheden van burgers ingeperkt worden en dat veel meer zaken gedelegeerd gaan worden naar lokale overheden. Tegelijkertijd streeft de centrale overheid naar een fusie van kleine gemeenten naar grotere eenheden, met minstens 100.000 inwoners. Dat zou kunnen betekenen dat alle gemeenten in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden worden samengevoegd tot één gemeente, met 150.000 inwoners. Wat blijft dan over van Zederik of Lexmond, laat staan Hei- en Boecop?

Onze vereniging doet geen uitspraken over de bestuursvorm van onze lokale overheden. Het gaat ons om aandacht voor onze specifieke, lokale cultuur, zowel materieel als immaterieel, zowel hardware als software. We zullen het nieuwe kabinet veel succes en zullen het tegelijkertijd nauwlettend volgen.

=====

TOEN EN NU

Woning/winkel van G. Vink, in het huis met het rieten dak woonde Van Beuzekom

Cafetaria 'Het Trefpunt'

POLITIE-VERORDENING VAN HEI- EN BOEICOP, 1894

J.L.E. Bassa-de Jong

HOOFDSTUK XXII.

Van het opsporen en vervolgen der overtredingen en het binnentreden van de woningen der ingezetenen, huns ondanks.

ART. 71.

Met het opsporen en constateeren van de overtredingen dezer verordening zijn, behalve andere daartoe bevoegde beambten, belast de Burgemeester, ieder der Wethouders, de brandmeesters dezer Gemeente, voor zooveel betreft de zaken, welke aan hunne waakzaamheid of toezicht zijn toevertrouwd, alsmede alle verdere door Burgemeester en Wethouders daartoe te benoemen en in hunne vergadering te beëedigen personen.

ART. 72.

Aan den Burgemeester, de Wethouders, de brandmeesters en den veldwachter dezer Gemeente, alsmede aan ieder ander, welke te dien einde van den Burgemeester eene schriftelijke commissie zal hebben ontvangen, wordt de last verstrekt, om de woningen der ingezetenen te allen tijde, huns ondanks, vergezeld van het tot medewerking benoodigd personeel en met inachtneming der bepalingen, vervat in art. 3 der Wet van 31 Augustus 1853 (*Staatsblad* No. 83) binnen te treden, wanneer zij oordeelen, dat dit door de omstandigheden wordt vereischt, bij het aanwezig zijn van of gevaar voor brand, alsook ter nasporing en constateering der overtredingen, benevens tot het waken voor de naleving of tot handhaving of uitvoering van de bepalingen, omschreven in de artikelen 25, 26, 47, 48,

51, 54, 55, 57 en 59 dezer verordening, terwijl ter handhaving van het bepaalde bij de artikelen 11, 23, 27, 28, 30, 31, 44, 45, 46, 49, 50, 52, 56, 58 en 62 alleen de binnentreding der woningen tusschen zonsop- en -ondergang zal mogen plaats hebben.

HOOFDSTUK XXIII.

S t r a f b e p a l i n g e n .

ART. 73.

Voor zoover daartegen niet reeds bij de wet, algemeen maatregel van bestuur of provinciale verordeningen is voorzien, zullen de overtredingen van of het verzet tegen de bepalingen dezer verordening worden gestraft als volgt:

Die tegen het bepaalde bij de hoofdstukken 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 en 20 met eene geldboete van ten hoogste *tien* gulden of hechtenis van ten hoogste *twee* dagen; die tegen het bepaalde bij de hoofdstukken 5, 9 en 10 met eene geldboete van ten hoogste *vijftien* gulden of hechtenis van ten hoogste *drie* dagen; die tegen de bepalingen van de hoofdstukken 11 tot en met 19 en hoofdstuk 21 met eene geldboete van ten hoogste *vijf en twintig* gulden of hechtenis van ten hoogste *vijf* dagen.

Indien tijdens het plegen der overtreding nog geen jaar is verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden of daarvoor vrijwillig de geldboete is betaald, kan geldboete of hechtenis tot het dubbel van het gestelde maximum worden uitgesproken.

Bovengemelde strafbepalingen zijn niet van toepassing op de niet-naleving der artikelen 7, 21, 35, de eerste en laatste alinea van artikel 36, de artikelen 41, 66, 67 en 68.

HOOFDSTUK XXIV.

A l g e m e e n e b e p a l i n g e n .

ART. 74.

Krachtens het eerste lid van artikel 180 der Gemeentewet en onverminderd de strafbepalingen hiervorengenoemd, hebben Burgemeester en Wethouders, tot uitvoering dezer verordening, ook in die gevallen, waarbij zulks niet bepaald is uitgedrukt, de bevoegdheid tot het, desnoods ten koste der overtreders, doen wegnemen, beletten of verrichten van hetgeen in strijd met deze verordening wordt daargesteld, ondernomen of nagelaten, hetwelk, overeenkomstig het laatste lid van gezegd artikel, spoedvereischende gevallen uitgezonderd, niet geschiedt, dan na belanghebbenden schriftelijk te hebben gewaarschuwd.

ART. 75.

Deze verordening treedt in werking op den vijftienden dag na hare afkondiging.

Met laatstgenoemd tijdstip vervallen alle vroegere strafverordeningen.

*Aldus vastgesteld door den Raad der Gemeente **HEI-
EN BOEICOP**, in zijne openbare vergadering van den 24sten
October 1894.*

De Secretaris,

De Burgemeester,

(get.) D. DE WITH,

(get.) P O T.

Weth. (L.-S.)

*Zijnde deze Verordening aan de Gedeputeerde Staten
van ZUID-HOLLAND, volgens hun bericht van den $\frac{30 \text{ October}}{3 \text{ November}}$
1894, in afschrift medegedeeld.*

*En is hiervan afkondiging geschied, waar het behoort,
den 16 November 1894.*

De Burgemeester en Wethouders voornoemd,

(get.) P O T,

Burgemeester.

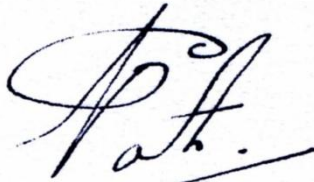
(get.) D. DE WITH,

Weth. (L.-S.)

VOOR AFSCHRIFT CONFORM.

De Burgemeester en Wethouders der Gemeente

HEI- EN BOEICOP,

Burgemeester.

D. de With Weth. (L.-S.)

=====

MEMOIRES

H. den Besten

Voorwoord:

Van Elly Spek-den Besten ontvingen wij de memoires over o.a. de oorlog, van Hendrik (Henk) den Besten (1935), die in Canada woont. (De fam. den Besten heeft gewoond: Hei- en Boeicopseweg 40.) Henk schreef deze in onvervalst 'Heicops' dialect. Wij hebben toestemming gekregen van Henk, Elly en Arie-Piet om deze herinneringen te publiceren en Elly was zo vriendelijk om dit dialect zoveel mogelijk te vertalen. Ook zullen we een artikel in het Heicops dialect en vertaald publiceren. Deze verhalen geven een tijdsbeeld weer. Het is de beleving van de oorlog door de ogen van een kind, aangevuld met later gehoorde verhalen. Daarom zullen wij de leeftijd van Henk vermelden toen hij het verhaal beleefde.

Verhaal 1. Henk 5 jaar

In 1940 was mijn vader (Anton den Besten) in Neerkant (Noord-Brabant) gelegerd, vlak bij de Limburgse en Belgische grens. Tijdens de Duitse inval was hij gelegerd langs het Kanaal van Deurne. De Duitsers probeerden dat kanaal met rubberboten over te steken. Dat lukte totaal niet, want de Nederlandse troepen schoten de Duitsers kort en klein. Dus riepen de Duitsers de hulp in van de 'Luftwaffe' om de Nederlandse troepen te bombarderen. Ook dat lukte niet, want er stonden overal bommen langs het kanaal. Ze wisten niet precies waar die Nederlanders zaten/waren. Na vijf dagen was het voorbij. De Nederlandse regering week met de Koningin uit naar Engeland en dat was 't end.

Dus probeerden ze naar huis te gaan: mijn vader, Bas van Zessen uit Lakerveld, Van Anrooij uit Gorkum en nog één uit Hardinxveld(?). Ze kregen hulp van een paar Brabantse boeren. De geweren en uniformen gingen in een lege aardappelkuil. Ze kregen twee fietsen en met elkaar kochten ze er twee fietsen bij. Bovendien kregen ze boerenkleren aan. Maar ze waren met z'n vieren, en dat was te verdacht. Dus vertrokken ze twee aan twee. Mijn vader met Bas van Zessen en Van Anrooij met die andere man. Van Anrooij en z'n maat waren allebei timmerman en misschien minder goed om de weg te

vinden op het platteland, want ze fietsten op een bepaald moment via een zandweggetje zo België in. Daar werden ze door de Belgische Gendarmerie ingerekend en naar Vlaanderen getransporteerd. Vandaar uit kwamen ze terecht in Duinkerken, Calais en werden overgebracht naar Engeland. Ze werden ingedeeld bij de Prinses Irenebrigade en vochten mee van Normandië zo naar Nederland. In 1940 kwam mevr. Van Anrooij aan mijn vader vragen of hij wist wat er mogelijk met haar man gebeurd was. Maar mijn vader wist vanzelfsprekend ook niks anders dan dat ze op weg waren gegaan naar huis. 't Was pas in 1942 dat mevr. Van Anrooij, via het Zwitserse Rode Kruis, hoorde dat haar man nog leefde en in Engeland was.

In augustus 1945 kwam Van Anrooij bij mijn vader verslag uitbrengen van zijn belevenissen. Uren zaten ze te praten (mijn vader ging die dag laat melken).

Maar ook Bas van Zessen en mijn vader hadden in mei 1940 nog een hachelijk moment. Ze fietsten op een weggetje in Brabant en daar zagen ze vier Duitse militairen te paard aankomen. Mijn vader en Bas zagen hen eerder dan zij hen. Je moet wel geluk hebben, en dat hadden ze, want er stonden een stuk of tien koeien vlak bij de weg. Daar gingen ze naar toe en bekeken de koeien aandachtig. Toen de moffen voorbij kwamen keken ze wel, maar gingen toch door. (Ze zullen wel gedacht hebben: "Echte domme boeren"). Vader en Bas kwamen aan de Maas. Maar hoe daar over te komen als alle bruggen door de Duitsers bezet waren. Dan maar eens hier en daar vragen of iemand hen kon overvaren. Ik meen dat ze er vier dagen over deden, van Brabant naar Heicop en Lakerveld. Mijn vader kwam 's avonds om zeven uur thuis, helemaal zwart en onder het stof. Hij stond zich te wassen aan de pomp toen Peet van der Hagen kwam zeggen dat hij zich moest melden in Lexmond. Dat heeft hij gedaan, maar mocht meteen weer naar huis omdat hij boer was. (De Moffen moesten tenslotte ook eten).

Verhaal 2. Henk 5 jaar

Ik denk dat het mogelijk mei 1940 was en ik had een nieuw woord gehoord: NSB-er. Ik liep dat woord te zingen NSB-er, NSB-er. Opa Schoonrewoerd werd dat zat en zei dat ik er eens mee op moest houden. Dat hielp niks. Maar een paar dagen later zei opa: "Als de

NSB-ers het horen steken ze je aan het bajonet.” En dat hielp. Maar het speet me wel dat ik dat mooie lied niet meer kon zingen. Ik wist wat een bajonet was, want we hadden een kanon met vier paarden en vier militairen op 't erf: drie soldaten en wachtmeester van Swieten uit Delft. Van Swieten en de soldaten gingen eten halen in de veldkeuken bij Job den Bakker (de With) in een soort emmer. Soms konden opa, m'n moeder en ik ook mee eten, ('t Was erg lekker). De moffen hadden in 1944 de veldkeuken op dezelfde plek neergezet. Van Swieten stond zich 's morgens te scheren achter op de straat. Op een keer gaf hij mij ook een kwast zeep op m'n gezicht. Daarna stond ik elke ochtend te wachten op die kwast zeep.

Verhaal 3. Henk 5 jaar.

Voorjaar 1939 of 1940.

Mijn vader was in dienst en opa Schoonrewoerd was aan het bonen leggen in de groentetuin, waar nu de boomgaard is. Ik had wat snoepjes en opa zei: “As je er daar noa meer van wil hebben, dan mot je ze net als de bône legge. Als ze dan opkomme heb je d'r veul meer”. Dat deed ik, de volgende dag ging ik al kijken of ze opgekomen waren, ook nog de dagen erna, maar ze zijn nooit opgekomen. Bertha Alida (m'n moeder) vond het niet leuk dat Hinkie er zo tussen genomen was, zozeged.

Verhaal 4. Henk 8 jaar

In augustus 1943 werd er op een Engelse bommenwerper geschoten. Hij storte neer in de Kaaikamp van Dirk Brouwer, op de Heicopse polder. Ik was net die nacht bij opa en opoe Den Besten-Pesselse. Hinkie moest zogenaamd komen. Ik sliep boven en opa en opoe en tante Janna Frederika sliepen beneden.

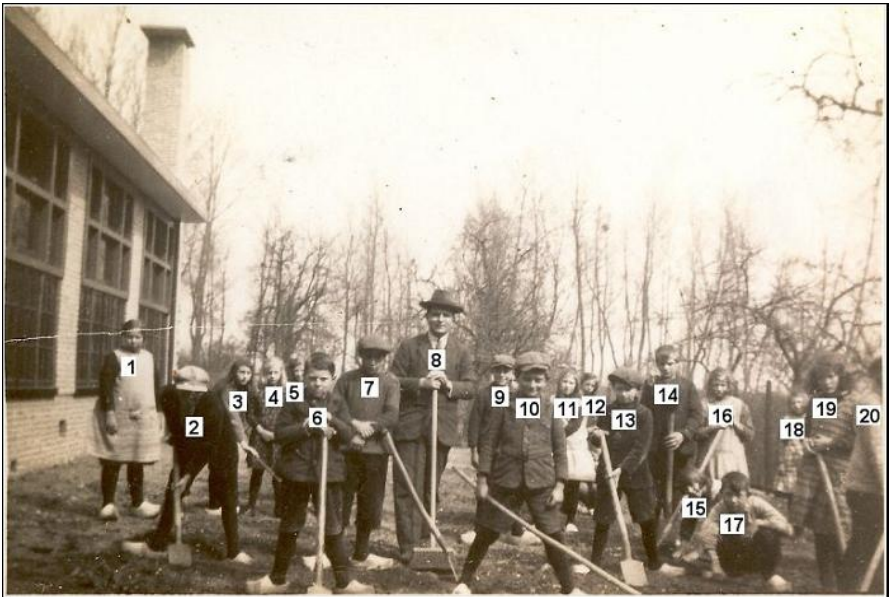
Midden in de nacht werd ik wakker van het schieten dat maar niet ophield. De bommenwerper cirkelde rond omdat dat de navigatie-instrumenten kapot geschoten waren. Je hoorde hem weggaan en dan weer terugkomen, gepaard gaande met steeds meer ontploffingen in de laatste minuten van de crash, tot nog wel meer dan een uur na de crash. De hele tijd scheen het licht door de ramen vanwege de beschietingen en ontploffingen. Opa keek nog even boven aan de trap. Ik hoorde hem zeggen. “Hinkie slaapt gelukkig”, maar dat was helemaal niet waar. Ik lag bij tijd en wijle met m'n kop

onder de dekens, zo bang was ik. Maar ik liet geen piep, daar was ik te stug, te koppig en te eigenwijs voor. Maar 't was 'a hell of a night' zoals zoiets hier uitgedrukt wordt. Eén van de zes omgekomen vliegers was een Canadees uit Winnipeg, waarschijnlijk van IJslandse afkomst, gezien de namen van zijn zusters: Gudrun, Edna en Hjordis. Hij had geen broers en was één van de ruim 42.000 Canadese soldaten die in de 2e W.O. omgekomen zijn. In de 1e W.O. verloor Canada 66.000 soldaten op een bevolking van 5 miljoen. Onlangs weer herdacht op 11 november hier in Ivanhoe. Drika (mijn vrouw) legde een krans namens de United Church van hier vlakbij aan de Highway 62.

Wordt vervolgd.

=====

WIE WEET WIE DIT ZIJN?

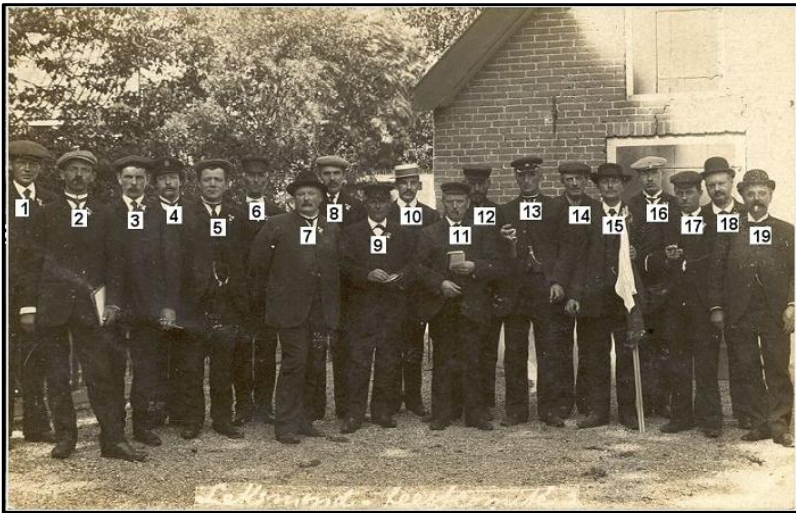
Op deze foto ziet men het tuintje van hoofdonderwijzer H.J. van Strien (nr. 8 op de foto), gelegen tussen de openbare school van

Hei- en Boeicop en de pastorie, welke nog in orde gemaakt moest worden voor de opening van de school op 18 oktober 1929.

Als u namen van de kinderen op de foto kent, deze graag doorgeven aan S. de Ridder, Spinhoeven 33, 4128 DA Lexmond, of mailen naar: deridder33@kpnmail.nl

In de vorige Kroniek hebben we voor deze rubriek een foto geplaatst, waar al snel enkele reacties op kwamen van mensen die hierop hun grootvader herkenden, maar er waren ook twee reacties van opletende lezers, die ons konden vertellen dat deze foto al eerder was geplaatst, n.l. in 'Kent u ze nog ... de Lexmonders', van P. Horden Jzn. uitgegeven 1974.

Voor allen die dit boekje niet in hun bezit hebben, plaatsen we hierbij de foto nog een keer, met de namen van de personen op de foto. (grotere foto staat in de Kroniek van augustus 2012)

Lexmond, feest 1913, feestcommitee

1 Willem Veen; 2 Gerrit Kersbergen; 3 Hendrik Stravers; 4 Jan Burggraaf; 5 Teunis Molenaar; 6 Willem Wansleven; 7 dokter P. Bon; 8 Janus van de Grijn; 9 Gijs Lemmen; 10 Piet van Luyt; 11 Maarten de Koning; 12 Piet van der Heiden; 13 Hendrik Veen; 14 Jan de Jong Meeszn; 15 Hendrik Verwey; 16 Piet van Luyt; 17 Piet Kortlever; 18 bakker Van Luyt; 19 meester Ewijk.

UIT DE 'TEISTERBANDER' VAN 70 JAAR GELEDEN

J.L.E. Bassa-de Jong

Hei- en Boeicop

Berichten van 08-01-1943

- Te veel hooi op zijn vork. De veehouder V. alhier zou op het einde van het jaar nog eens vlug een schouw met gras vanuit den polder Heicop naar huis halen. Op de wetering gekomen zijnde, bleek het vaartuig te zwaar geladen. Dit had tot gevolg, dat de boot water maakte en zonk. De kapitein wist tijdig het veege lijf te redden.
- Schapenschurft. Heeft de besmettelijke veeziekte mond-en klauwzeer in deze gemeente reeds vele hoefbeslagen aangetast, thans is het eerste geval van schapenschurft geconstateerd bij den veehouder V. alhier. Te hopen is wel, dat het bij dit eene geval zal mogen blijven.
- De duisternis. Laatst der vorige week reed de veehouder De J. alhier per rijwiel zijn erf af, om zich op den weg te begeven. Door de duisternis misleid reed hij echter den weg over en kwam in den daar aanwezigen sloot terecht. Aan de overzijde wist hij zich er uit te werken, waarna later zijn rijwiel werd opgevischt, zoodat dit ongeval alleen met den schrik en een koud bad afliep.
- Benoemd. Naar wij vernemen, is onze vroegere dorpsgenoot, mej. J. Takken, onderwijzeres aan de christelijke school te Den Hulst (O.) thans in gelijke betrekking benoemd te Groot-Ammers.

Berichten van 15-01-1943

- Burgerlijk armbestuur. Den burgemeester dezer gemeente heeft tot lid van het burgerlijk armbestuur benoemd den heer E. de With, zulks in de plaats van wijlen den heer J. F. Brouwer. De functies zijn thans als volgt verdeeld: F. de Jong, voorzitter, E. de With, secretaris, D. Bassa, penningmeester.
- Commissie wering schoolverzuim. Tot leden der commissie tot wering van schoolverzuim zijn benoemd de heeren H.K.

Schuitemaker, H.C. Boerboom, A.B. de Raad, B. Stravers en D. Bassa.

Lexmond

Bericht van 05-01-1943

- Kerkdeur gesloten uit protest. Zoals bekend, heeft ds. Oskam het hem met algemeene stemmen door het provinciale kerkbestuur van Zuid-Holland wegens ongeschiktheid verleende eervolle ontslag niet geaccepteerd en zou hij 1 Januari zijn ambtswerk weer hervatten, in afwachting van de beslissing van de synode der Ned. Herv. Kerk. Toen ds. Oskam Nieuwjaarsmorgen naar de kerk wilde gaan, bleek deze op last van den president-kerkvoogd gesloten te zijn, zoodat de predikant onverrichter zake naar de pastorie moest terugkeeren. Kerkgangers waren er trouwens ook hoegenaamd niet. Door het gesloten houden van de kerk, dat in volkomen overeenstemming tusschen en met instemming van kerkeraad en kerkvoogdij plaats vond, willen de verantwoordelijke kerkelijke besturen in Lexmond protesteeren tegen het sleepend houden van de kwestie ds. Oskam. Ook Zondag is de kerk gesloten gebleven. Naar wij vernemen, wordt de definitieve beslissing, door de synode nog deze maand verwacht.
- **Bericht van 08-01-1943**
- Kerknieuws. Klacht van ds. Oskam tegen kerkvoogdij. Naar wij vernemen, heeft ds. A. Oskam, die door het provinciaal kerkbestuur eervol ontslagen werd en Nieuwjaarsdag en Zondag weer wilde preeken, waartoe hij wegens door de kerkvoogdij gesloten houden van de kerkdeur geen gelegenheid kreeg, bij de Synode van de Ned. Herv. Kerk een klacht ingediend tegen de kerkvoogdij wegens het gesloten houden van de kerk. De ontwikkeling van de kwestie ds. Oskam wordt in de gemeente met groote belangstelling gevolgd.

Bericht van 15-01-1943

- Driet al onderwijzeres. Door het bestuur van de school met den bijbel alhier werd voor de benoeming van een onderwijzeres aan die school het volgende drietal opgemaakt: 1. mej. Voerman te

Heerlen, 2. mej. C.A. Verhage te Lexmond, 3. mej. G. Groenendijk te Bilthoven.

Algemeen

Bericht van 05-01-1943

- Plannen voor het nieuwe jaar. In het afgelopen jaar hebben ontelbare bewoners van stad en land zich met ijver toegelegd op den verbouw van aardappelen, peulvruchten en andere voedingsgewassen. Tienduizenden nieuwe volkstuinten hebben aan vele gezinnen de gelegenheid geboden deze producten te telen. Ondanks mislukkingen en teleurstellingen zal het overgrote deel der nieuwe tuinamateurs tevreden en dankbaar zijn voor wat de grond hun het afgelopen jaar voor direct gebruik of voor de wintervoorraad opgeleverd heeft. Meer dan ooit blijkt het dat het een voorrecht is om over een eigen stuk grond te beschikken. Laten allen, die een siertuin bezitten, dit beseffen en, naar gelang van de geschiktheid van den bodem, dezen tuin voor het komend seizoen ten bate van den verbouw van eigen voedingsgewassen benutten. Immers, de grond, die tot dusver uitsluitend de siergewassen voedt, kan in deze tijdsomstandigheden beter aangewend worden voor de voeding van het gezin.

Bericht van 08-01-1943

- Klokgelui op grammofoonplaten. In verband met beslaglegging op luidklokken en klokkespelen is men er toe overgegaan het klokgelui op grammofoonplaten op te nemen, zoodat de klank van niet meer bestaande klokken blijft bewaard. Dit kan ook van belang zijn voor de klokken, die van vordering zijn vrijgesteld, aangezien deze nog kunnen worden vernietigd bij luchtaanvallen of anderszins. De grammofoonplaten openen ook andere perspectieven. Door één eenvoudige pick-up-installatie kan men het klokgelui namelijk tijdens den kerkdienst laten weerklinken, zooals o.a. met Kerstmis en Oudejaar in de R.K. Singelkerk te Schiedam is geschied. Het resultaat was zeer bevredigend. Bovendien bestaat er nog beperkte gelegenheid tot aanschaffen van een versterkingsinstallatie, die in de toren wordt aangebracht en het klokgelui in de openlucht ten gehoor brengt. Alvorens tot

plaatsing van een versterkingsinstallatie en opnemingsgrammofoonplaten over te gaan, zal men echter goed doen zich ter verkrijging van een luivergunning tot de autoriteiten wenden. Aan deze vergunning zijn beperkende bepalingen verbonden, o.a. wat betreft den duur van het klokgeluid. De versterker-installatie, die te Kethel in gebruik is, produceert een zo krachtig geluid, dat het te Rotterdam en Blijdorp hoorbaar is.

Bericht van 22-01-1943

- Germaansch Landdienst. Nederlandsche jongemannen en vrouwen van 20 jaar en ouder, die begrip tonen voor de nieuwe orde en belangstelling aan den dag leggen voor het boerenbedrijf, kunnen na een opleiding van vijf maanden in Nederland en Duitschland worden geplaatst als leiders, leidsters en huishoudsters in de Nederlansche kampen van den Germaanse Landdienst in het oosten. Het dienstverband is bepaald op 1 ½ jaar. Het zakkgeld tijdens de opleiding bedraagt ongeveer f. 15,- per maand, terwijl het salaris in de kampen is vastgesteld op f. 45,- tot f. 60,- per maand plus kost inwoning, kleding en doktersbehandeling.

Oproep Germaansche Landdienst voor de stad Utrecht

=====

300 JAAR GELEDEN**Hei- en Boeicop en de franse invasie in 1672 (4^e vervolg)**

P. Horden Jz. †

Van het een en ander merkten we weer iets in de hoofdboekhouding van Leonard:

Rekening Febr. 1673:

Ontfanck:

<i>Ter bevrijdinge inquantiringe negen stui. per mergen (10 55,5 mergen)</i>	<i>f 474.19. 8</i>
<i>Enkele personen</i>	<i>f 9. 8.—</i>
<i>Tegoed vorige rek.</i>	<i><u>f 45.19. 6</u></i>
<i>Totaal</i>	<i>f 530. 6.14</i>

Uitgeef:

<i>Betaelt tresorier Terstege tot Vianen</i>	<i>f 393.15.—</i>
<i>Bodeloon en onkosten</i>	<i>f 6.11.—</i>
<i>Compt Gadermeester (adm.)</i>	<i>f 24. 4.—</i>
<i>Den schoolmeester voor dachvaerden</i>	<i>f 1.—.—</i>
<i>Betaelt aen Willem Jansz. Brackbant over coop en leverantie van een halfe koeij, welke na Vianen voor de france is gesonden</i>	<i>f 33.—.—</i>
<i>De fleijt (vlet) met hoeij die met sleden aent ent (van Heijcop) was gebrocht met vier man na Vianen laten brengen, compt voor haren erbijt</i>	<i>f 4.—.—</i>
<i>Compt rendant (adm.)</i>	<i><u>f 1.10.—</u></i>
<i>Totaal uitgeef</i>	<i>f 464.—.—</i>
<i>Ontfanck</i>	<i><u>f 530. 6.14</u></i>
<i>Comt gemeenlant</i>	<i>f 66. 6.14</i>

Ter orconde (zelfde ondertekenaars)

De Viaanse schatmeester vond, dat er een beetje harder opgeschoten moest worden met het afschuiven van de ping-ping:

Erntfeste Voorsienige,

*Wij sijn verwondert (!) dat Ued. hunne quote in de leste contrbutie vande maent Febr. 1673 tot noch toe int geheel niet hebt opgebracht, alsoo soo grotenquantiteit van haver naer Cuijlenborg gesonden is, die uijt deselve contributie moet worden voldaan, ende daer en boven dagelijcks noch meer andere lasten te betalen staen; soo is bij de Regieringh slants van Vianen goetgevonden Ued. alsnoch te waerschouwen hunne quote van de selve Maent Februarij op te brengen int geheel ten langste binnen vier dagen opdat ons dienaengaende geen meerder swaricheijt mochte overcomen. Waerop verlatende Erntf. Voors. Ued. goede vrienden. Drossart, Dijckgraef en Hogcheemraden slants Vianen in absentie van de secretaris,
Vianen, 4 Martij 1673*

H. ter Stege.

Als Crom geld afdroeg aan de tesorier, ontving hij een quitantie. Als model volgt er hier één:

*Bekenne dat den Heer Schout van Heijcop, Leendert (!) Crom, betaelt heeft wegens 't Gerechte van Heijcoop de somme van driehondert drie en negentich gld. ende 15 stuivers, sijnd haer part inde quotisatie in Sept. 1672 uijtgeset ofte ander de derde quotisatie vande contributie, des tóirconde desen eersten februarij1673.
f 393.15.—*

H. ter Stege

Bewaard zijn gebleven dergelijke quitanties ten bedrage van:

f 275. 4.— voor dec. '72 en getekend op 1 febr. '73
f 287.16.— voor jan. '73 en getekend op 1 febr. '73
f 105.19.— voor jan. '73 en getekend op 18 febr. '73
f 275. 4.— voor febr. '73 en getekend op 18 febr. '73
f 118.11.— voor febr. '73 en getekend op 20 maart '73
f 100. 8.— voor maart '73 en getekend op 10 april '73
f 158. 2.— voor maart '73 en getekend op 20 april '73.

Iedere plaats in het land van Vianen had een afschrift gekregen van de acte van neutraliteit. Voor Heikop staat het aldus opgetekend:

Late copieeren en translateeren dácte van nuteraletijt f 2.10.—

Afgevaardigden van Vianen konden zich op grond daarvan vrij naar de Fransen begeven. Ook konden ze zich westelijk van de Zederik bewegen, doch daarvoor hadden ze passen nodig, die te Gorkum gehaald werden:

Memorie vande onkosten tot Gorckum in de maent Mertij 1673.
Aen de onkosten verstreckt ende betaelt tot Gorckum overt besolicisteeeren van de passen in twee dagen aen sijn Extie Wirtz voor mijn, voor den secretaris, voor een schepen met een heemraet, voor ons Schoutambt (Heijcop) met de vereeringe ter somme
van *f 21.15.—*
Den 27 April weder tot Gorckum geweest om te bevorderen de passen bij sijn Extie de Graef van Hooren ende daer verstreckt voor ons schoutampt ter somme
f 12.14.—
f 34. 9.—

Het kostte allemaal geld, veel geld. Ter geruststelling ontving de schout dan ook op 12 maart 1673 een brief waarin stond dat de quote niet verminderd kon worden omdat er nog zoveel extra kosten betaald moesten worden, zoals reiskosten, leverantie te Cuilenburg, als vanwege het geen in Ameide boven de geaccordeerde contributie nog apart werd gevorderd. De onkosten gemaakt om de passen te halen, vinden we vermeld in de:

Rekening Maart 1673:

Ontvanck:

<i>Bevrijdinge inqartiringe acht st. per mergen</i>	<i>f 422. 4.—</i>
<i>Enkele personen</i>	<i>f 7.18.—</i>
<i>Tegoed vorige rek.</i>	<i>f 66. 6.14</i>
<i>Totaal ontfanck</i>	<i>f 496. 8.14</i>

Uitgeef:

<i>Betaelt heer tresorier Terstege</i>	<i>f 393.15.—</i>
<i>Bodeloon en onkosten</i>	<i>f 1. 4.—</i>
<i>Compt gadermeester (adm.)</i>	<i>f 21.10.—</i>
<i>Den scxhoolmeester voor dachvaerden</i>	<i>f 1.—.—</i>
<i>Bij den schout aen onkosten verstreckt en betaelt tot Gorckum int besolliciteren vande</i>	

<i>passen bij sijn Extie Wirtz als oock bij sijn Extie de Graef van Hooren in verscheijde reijzen ter somme</i>	<i>f 34. 9.—</i>
<i>Betaelt aende Heer Drost van Vianen sijn ordinairs salaris over versetten van de wet ende der geswoorens tien gld. ende ontboden omde lijst te brengen ende te halen aen onkosten verstreckt</i>	<i>f 11.16.—</i>
<i>Compt rendant (adm.)</i>	<i>f <u>1.10.—</u></i>
<i>Totaal uitgeef</i>	<i>f 465. 4.—</i>
<i>Ontvanck</i>	<i>f <u>496. 8.14</u></i>
<i>Voor gemeenlant</i>	<i>f 31. 4.14</i>
<i>Ter orconde (zelfde ondertekenaars)</i>	

Het verzetten van de wet, betekent dat de drossaard een nieuw stel schepenen koos uit een lijst met bij voorkeur benoembaren die de schout opstelde en te Vianen bracht. Meestal ging het met een klein fuifje gepaard, doch deze keer zag men wegens de ernstige tijden hiervan af. Voorjaar 1672 fuifde men nog wel:

*Den 5^e Febr. 1672 is op 't versetten vande Weth., ten huijsse van
Gerrits in Heijcop verteert als volgt:*

<i>In de cost verteert met 29 personen</i>	<i>f 18.—.—</i>
<i>Op de camer gedroncken 28 kanne wijn</i>	<i>f 19.12.—</i>
<i>met 15 vaeme bier</i>	<i>f 6.—.—</i>
<i>inde keucken 16 kanne wijn</i>	<i>f 11. 4.—</i>
<i>met 13 vaeme bier</i>	<i>f 5. 4.—</i>
<i>inde camer 12 kanne wijn</i>	<i>f 8. 4.—</i>
<i>met 22 bole bier</i>	<i>f 4. 8.—</i>
<i>Gisteren verteert bij Schout en Gerrits</i>	<i>f <u>1. 5.—</u></i>
<i>Somma totalis</i>	<i>f 73.17.—</i>

De passen hadden inmiddels hun nut bewezen, want:

Erntferste Voorsienige,

*Den Heere Drossard ende Tresorier Terstege op eergisteren
wederom te huijsse gecomen, sijnde, hebben bij sijn Hoocheijt den*

Heere Prince van Orange, met behulp van zijn Extie (Wolfert van Brederode, neef van prins Willem) ende andere goede vrunden soo veel te wege gebracht, dat zijn hocheijt vaste toeseeggingh heeft gedaen, dat de sluijsen (bij Ameide) binnen korte dagen sullen worden geopent, soodat aen die sijde het lant seeckerlijck sal werden gesioulageert; (Bij deze sluizen lag een Staats verdedegingswerk, waar in 1672 tegen de Fransen gevochten werd. Na opening van de sluizen konden de Vijfheerenlanden meer lozen).

Maer hebben met verwonderinge verstaen dat ondertusschen haer Ed. zijn uijtgeweest tot bevorderingh van 't gemeene beste, niemand van de dorpen hunne contributie van de maent Martij tot noch toe hebben opgebracht, daer van jegenwoordich al elf dagen verlopen sijn. Ende alsoo gisteren wederom de brief van den commissaris Malgoire gecomen is over de betalingh van de voorsz. Contributie soo sullen Ued niet naerhalen van te besorgen dat Ued.'s quote in de contributie van de maent Meert ten vollen van deze waecke alhier werde opgebracht;

Ofte soude anders genootsaecht zijn Ued. voor quade betaelders aen de fransen over te leveren, twelck wij willen verhopen dat Ued. sullen trachten voor te comen; sullen dan Ued's quote verwachten ende ondertusschen Erntf. Voors. Ued. bevelende de bescherminge Godes.

Gescreven in Vianen, de 1^e April 1673.

Ter. Ord.

J. v. d. Laken.

Dat uitleveren aan de Fransen moet men met een korreltje zout nemen. Dat was slechts als dreigement bedoeld:

Erntf. Voors.

Alsoo tot onse kenisse gecomen is dat verscheijde personen bij memorie aen opgegeven, onwillich sijn, emmers in gebreecke blijven van te betalen tot de contributie waerop deselve sijn getaxeert, ende terwijle die betalinge nootsaeckelijck moet geschieden ende geen uitstel can lijden; soo hebben wij goetgevonden onsen substituijt hier nevens te senden omme alle de voors. Personen voor Ued. te ontbieden ende die onwillich sijn te betalen, deselve alhier tot Vianen in gijselinge op de ordinairs

gijselcamer te brengen; ten eijnde het dorp ende vordere ingesetenen door die wanbetalinge geen schade mochte comen te lijden; hier mede blijve.

Erntf. Voors. Etc.

Lafare.

Vianen, den 3^e April 1673.

Pluk maar veren van een kikker. De Termeienaren die vermoedelijk in deze tijd veilig achter het sluisverdedigingswerk zaten, waren extra traag in de betaling geworden, zodat ze scherp door Mallegore werden bedreigd:

Erntf. Voors.

Wij hebben wederom op gisteren schrijven bekomen van den commissaris Malgoire ten eijnde wij de resterende contributie vande maent Martij ende oock van de maent April 2 x 24 uren soudon hebben op te brengen, op poene dat manquement vandien, wij daerover sullen worden geexecuteert; waer en boven gemelte commissaris oock seer scherp met groote dreijgementen heeft geschreven over resterende contributie van die van Ameide; soo dat wij soo over die als andere saecken nootsaeckelijck hebben te spreecken; waeromme Ued. niet sult naerlaten van de contributie over de voorsz. Maenden Meert en April op morgen sijnde vrijdach tijdelijck (tijdig) alhier te brengen, ende dat soo vroeck, dat men noch de selve daegh daermede naer Cuijlenburgh kan gaen, te meer noch omdat jegenwoordigh den prince van Conde, te Utrecht gecomen is; wilt derhalve niet naerlaten van op morgen vroeck hier te comen ende mede te brengen soo veel soms als Ued. bij de hant soude mogen hebben; want behalve de penningen is de comparitie (bijeekomst) seer nodich, sullen Ued. seeckerlijck verwachten; ondertusschen bevelen wij Ued. in de bescherminge Godes.

Viane, den 24 April 1673.

Ued's goed vriden Drossart, Dijckgraef ende Hogeheemraden slants Vianen.

Ter ord.

V. d. Laken

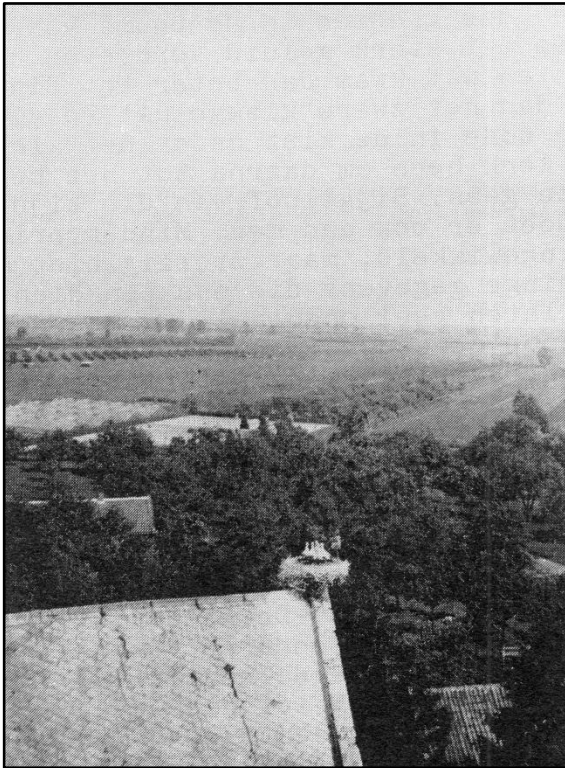
=====

WEL EN WEE VAN DE OOIEVAARS OP DE LEXMONDSE KERK IN DE 20^E EEUW

W. van Zijderveld

Wanten als nestmateriaal (1901)

Op de kerk heeft eeuwenlang een ooievaarsnest gestaan. Voor de ooievaars was het een gunstig punt. Zij nestelen altijd op hoge punten die vanaf de grond moeilijk bereikbaar zijn. Het kerkdak

voldeed aan die eis. Bovendien was er voedsel genoeg in de buurt, want ten oosten en zuiden van De Laak en de Kortenhoevenseweg (Straatweg genoemd) lagen alleen landerijen met veel sloten en waren ook de uiterwaarden vlakbij. De Nieuwe Rijksweg bestond in 1901 nog niet en het verkeer over de Straatweg was nog gering. Geen wonder dat de ooievaars elk jaar terugkwamen naar het nest op het kerkdak, dat bovendien het enige hoge dak was in Lexmond.

Nest met jonge ooievaars op het dak van de Nederlands Hervormde Kerk van Lexmond in 1930.

Ook in 1901 was het ooievaarspaartje rond 12 maart weer uit het

zuiden op het nest aangekomen en begon ijverig met de restauratie ervan om erop te kunnen broeden. Eind maart 1901 was het koud winterweer. Een Lexmonder, die de bijnaam 'Olleburt' (olieboer?) had, was in de buurt van de kerk aan het spitten en toen hij vond dat hij weer wat moest eten, ging hij onder een boom zitten en trok zijn *grootte witte wanten* uit. Dat bleek geen goed idee, want toen hij lekker zat te eten, vond een ooievaar dat die wanten wel goed nestmateriaal waren, pikte ze op en zo werden de wanten *onder protest van den eigenaar naar het nest gevoerd*.

Het nest was door de hevige februaristormen van 1903 *van de kerk naar beneden gestort*. Er waren daarna *steunsels* aangebracht, zodat de Lexmonders hoopten dat dit niet meer zou gebeuren. De ooievaars hadden er echter een flinke klus aan om het nest weer op orde te brengen.¹

In 1908 een dode ooievaar

Het zat de ooievaars niet altijd mee. Zo kregen ze in 1904 geen jongen en in 1908 overleed een ooievaar.

Maart en april 1908 waren koude, winderige en natte maanden. *Dan stonden wel, als in droef gepeins, de eibers op het hooge dak; de koude regen afdruipend langs hunne vlerken, de felle rukwinden opkuivend hunne vederen. Maar even later zag men ze toch weer aandragen takken en aarde tot herstelling van het oude nest.*

Een paar maanden later zouden er jongen komen, maar zover kwam het niet. Rond 2 mei *zag men slechts één ooievaar bij het nest. De ander werd gevonden in het veld: dood. Dagen achtereen kon men den achtergeblevene zien staan bij het lijk van zijn levensgezellin. En kwam een vreemde aangevlogen met het heimelijk doel de ledige plaats in te nemen, de achtergeblevene weigerde getroost te worden.*

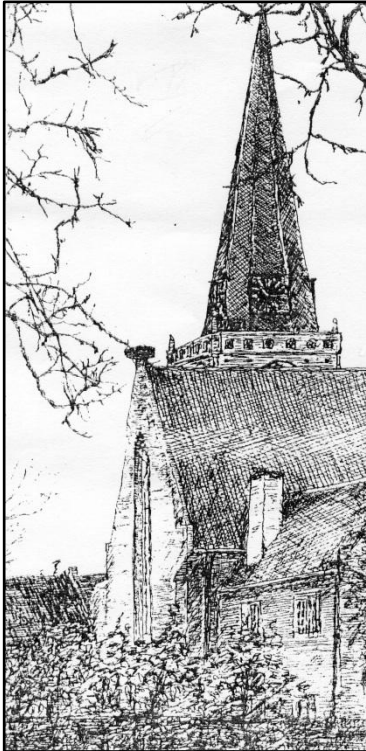
Aan de dode ooievaar waren geen verwondingen te ontdekken, zodat hij waarschijnlijk gestorven was na het eten van vergiftigde eieren, die in sommige landerijen waren neergelegd om kraaien te doden.²

Een jonge ooievaar in huis te gast bij J. Oosterling (1910)

Na 1903 bevond het ooievaarsnest zich op een steen in de nok van het kerkdak. Medio december 1909 trok er een zware storm over

Lexmond en rukte het ooievaarsnest van het dak, samen met de steen waarop het rustte. De ooievaars waren ver in het zuiden en zouden pas in het voorjaar terugkomen. Dan moest het nest weer in orde zijn. In maart 1910 lieten de kerkvoogden het nest herstellen, zodat de ooievaars bij aankomst weer konden nestelen.

Dat deden ze inderdaad en er werden ook enige ooievaars geboren. Midden augustus 1910 begonnen ze al uit te vliegen, maar één van hen bleek de vliegkunst nog niet geheel machtig te zijn. Nadat hij was uitgevlogen kon hij het nest niet meer bereiken. Na een paar vergeefse pogingen streek hij gewond en *afgetobd op een stuk bouwland neer*. J. Oosterling had het getob gezien en ontfermde zich over de jonge ooievaar. Hij nam hem mee naar huis, *waar, na verbonden te zijn, hem een plaatsje werd ingeruimd om op verhaal te komen*.

Na een paar dagen wilde Oosterling wel eens zien of de jonge ooievaar al voldoende hersteld was om naar het nest te kunnen vliegen. Hij ging met de jonge ooievaar naar een weiland daar in de buurt en liet hem daar achter. Hij hoopte dat de ooievaar in de loop van de dag voldoende moed zou hebben verzameld om naar het nest op het kerkdak te vliegen. Nee dus. Na een poosje vloog de ooievaar inderdaad weer op, maar in plaats van naar het nest te vliegen, streek hij na een poosje *op het erf van den heer Oosterling neer en stapte, alsof zulks niets ongewoons was, tusschen enkele daar spelende jongens door, het huis binnen, waar hij in banger nood verpleging had gevonden en nu opnieuw, doch nu als gast, vertoeft*. Hoe lang de ooievaar bij Oosterling bleef, is niet bekend.³

De zuidkant van de N.H. kerk met het ooievaarsnest.

Een jonge ooievaar ging per rijtuig naar Vianen (1917)

Jaarlijks bleven de *dorpsooievaars* naar het nest op het dak van de kerk komen. Meestal arriveerden ze in de eerste twee weken van maart. In 1889 b.v. rond 6 maart, in 1905 en 1907 rond resp. 14 en 10 maart. Soms bleven ze wat langer weg dan normaal en werd in de krant de vrees geuit dat ze helemaal niet zouden komen, zoals in 1914. Maar ook in dat jaar kwamen ze, zij het later dan normaal. Dat was ook het geval toen in 1917 de ooievaar pas rond 10 april terugkeerde. In 1915 was er een ooievaar die nog in begin september op het nest zat, maar die zal wel tijdig vertrokken zijn. Toch vertelde in dat jaar een oude Lexmonder, dat *in vroeger tijd eens een ooievaar, die in een verwoed gevecht deerlijk verwond was, hier overwinterd had. Koopman Tronchet had zich over hem ontfemd en hem de winter doorgebracht. Toen het voorjaar in het land kwam, ging de inmiddels herstelde ooievaar weer de vrijheid in.* In juli 1917 werd een jonge ooievaar door een sterke rukwind uit het nest geblazen. *Gelukkig was het beest al mans genoeg om de vleugels te spreiden, zoodat het al zwevende op het oude kerkhof kon neerstrijken, maar echt vliegen kon hij nog niet. De vraag was nu: wat moet er gebeuren met die jonge ooievaar? Op het nest terugbrengen kon tot gevolg hebben dat de rust aldaar gansch verstoord werd, want ooievaars zijn nu eenmaal wonderlijke vogels. Dus besloot men om den vogel op den torenomloop te brengen. Dat was dicht bij het nest en daar konden de ouden hem gemakkelijk voeden. Dat was een misrekening, want de ooievaar-ouders besteedden helemaal geen aandacht aan hun nakomeling. Een paar dierenvrienden vonden dat dit zo niet langer kon en wilden de jonge ooievaar van de omloop weghalen. Dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan, want hij ontsnapte aan de reddende handen en kwam half vliegende eerst in een tusschengoot en tenslotte in een moddersloot terecht. Daaruit werd hij verlost en zoals dat ook met gewone zwervers gebeurde, werd hij naar de politie gebracht. Daar werd hij gewassen en in de zon gedroogd en dat monterde de ooievaar zoveel op, dat hij door het tuintje van de veldwachter ging wandelen. De veldwachter vroeg de jeugd kikkers te vangen en al snel ontving hij een halve emmer vol kikkers. Helaas, de jonge ooievaar vertikte het om er zelfs maar één te eten. Dat was dus ook geen oplossing. Na eenige beraadslaging en informatie kwam als*

oplossing uit de bus dat de ooievaar *in de groote tuin van Stammershoef, onder de gemeente Vianen, waar veel ruimte en altijd personeel tot hulp aanwezig is, zou worden gebracht.* Zo kwam het dat de jonge ooievaar *door den heer voorzitter van genoemde kwekerij per rijtuig werd afgehaald en naar zijn nieuwe lustoord vervoerd.*⁴

De ooievaars werden vanaf 1931 geringd

De ooievaars bleven trouw elk jaar naar hun nest op het kerkdak komen. Dat was niet zo vanzelfsprekend, want het aantal onbewoonde nesten in de regio werd met het jaar groter. Men begon daarom zuiniger te worden op de ooievaars en wilde meer weten over hun leefwijze. Een goed hulpmiddel daarbij was het ringen van de ooievaars. In 1931 waren er vijf jonge ooievaars in Lexmond geboren en eind juni waren die aan de beurt om geringd te worden. Iemand van het Nationaal Historisch Museum klom, met hulp van metselaar Van Ravesteijn, naar het nest op het kerkdak en ringde de vijf jonge ooievaars.

De jonge ooievaars groeiden voorspoedig, maar een maandje later viel één van hen uit het nest. Hij kon nog niet vliegen, maar kwam toch ongeschonden op de grond terecht, *zoodat de over den straatweg rondlopende vogel spoedig achtervolgd werd door de jeugd, hoewel waarschijnlijk niet met kwade bedoelingen.* Ook volwassenen kwamen kijken. *Gezegd kan worden, dat deze eene ooievaar een schitterende attractie was. Metselaar Van Ravesteijn maakte aan de pret een eind door langbeen weer boven op de kerk te brengen.*

Een stel ooievaars op het nest op het kerkdak in 1934.

In het najaar vertrokken de oude en jonge ooievaars (weer) naar het zuiden. Het identificeren van de geringde jonge ooievaars bleek al snel een succes, want *te Resieré bij Bartigne, provincie Luxemburg (België), werd onlangs een ooievaar bemachtigd, die bleek er één uit bovengenoemd nest te zijn.*⁵

Tussen 1954 en 1972 geen ooievaarsnest

De ooievaars bleven welkomme gasten in Lexmond en maakten van die gastvrijheid gebruik om het nest te 'bemannen'. Daar kwam een eind aan in oktober 1954 toen de kerk grondig werd gerestaureerd en het ooievaarsnest werd verwijderd. Toen de kerk in februari 1958 weer in gebruik werd genomen, hadden de kerkgangers weer een huis van samenkomst, maar de ooievaars moesten het zonder hun

nest doen. Het zou daarna nog 14 jaar duren voordat de gemeente voor een nest zou zorgen.

In oktober 1971 *bestonden er reeds lange tijd plannen om een ooievaarsnest te bouwen op de N.H. kerk, met de hoop dat die dieren hier weer neerstrijken, zoals in vroeger jaren.* Er ging een verzoek naar de kerkenraad van de N.H. kerk en die vond het een goed idee, temeer omdat *de gemeente zorgt voor de onkosten en het vuil opruimt.* Zo kon het gebeuren dat in maart 1972 opnieuw een ooievaarsnest werd geplaatst op de daknok van het zuidelijke transept.⁶

In maart 1972 werd het nieuwe ooievaarsnest door de gemeentewerklieden Jan Vlot en Jan van Mazijk op de nok van de zuider-transeptgevel geplaatst.

De ooievaars kwamen niet meer

Nu was het wachten op de ooievaars. De kans dat die kwamen was in de afgelopen 18 jaar, van 1954 tot 1972, echter beduidend kleiner geworden omdat het voedselzoekgebied van de ooievaars verder van de kerk was komen te liggen. Langs de Kortenhoeveneseweg waren meer woningen gebouwd, huizen aan het A.M. van Schuurmanplein en de wijk De Nes waren gebouwd en verder uitgebreid en de voorbereidingen voor de bouwactiviteiten van de Middennes kwamen langzaam op gang. Ook het sportcomplex was geen aangename plek om voedsel te zoeken.

In 1972 werd dus tevergeefs gewacht op een ooievaarspaartje, maar in plaats van ooievaarsjongen groeide er dat jaar iets anders op het nest, namelijk haver. Waarschijnlijk hadden vogels in het voorjaar haver gemorst en omdat het een nat voorjaar was, was de haver in het vochtige nest gaan groeien.

Het ooievaarsnest in 1974.

Ook in 1973 was er geen ooievaar te zien op het nest, maar begin juni 1974 verscheen er een ooievaar. Het broedseizoen was al achter de rug en de ooievaar verdween weer, waarschijnlijk richting het zuiden om te overwinteren. De krant wist na een zo lange afwezigheid van de ooievaars kennelijk niet meer dat de broedtijd voorbij was en schreef: *De "kwartiermaker" heeft kennelijk de huisvesting afgekeurd.*

Men had nu wel de lasten, maar niet de lusten van het ooievaarsnest, want andere vogels gebruikten het nest. Door takjes

en bladeren raakten de goten en afvoerpijpen aan de zuidkant van de kerk regelmatig verstopt en de grond onder het nest vervuild. Toen na het broedseizoen van 1977 nog geen ooievaar het nest had ingenomen, gingen er stemmen op om het te verwijderen. Dat kwam de Vereniging van Natuurbehoud ter oren en deze vroeg het kerkbestuur schriftelijk om het nest te handhaven. Besloten werd het nog een jaar aan te zien indien het lukte *het gemeentebestuur voor de lasten van verontreiniging te laten zorgen, ook voor de verstopping van dakgoten etc.* De afspraak uit 1971 werd dus niet nagekomen en was misschien al vergeten. In 1978 streek het kerkbestuur andermaal de hand over het hart en wilde het nog even aanzien. Dat 'even' werd vijf jaar, ondanks dat in februari 1982 de Monumentenwacht roestplekken aan de beugels had geconstateerd en verzocht had de beugels te vernieuwen om schade aan de kerk te voorkomen.

Op vrijdagavond 3 juni 1983 rond negen uur streek er tot ieders verrassing een ooievaar neer op het nest, maar de volgende morgen vertrok hij weer. Toen was de maat vol. In september 1983 nam de Kerkvoogdij contact op met de gemeente, met het verzoek het nest te verwijderen. De gemeente zag ook wel in dat het zinloos was het nest te laten staan en zonder veel ruchtbaarheid werd het in oktober/november 1983 verwijderd.⁷

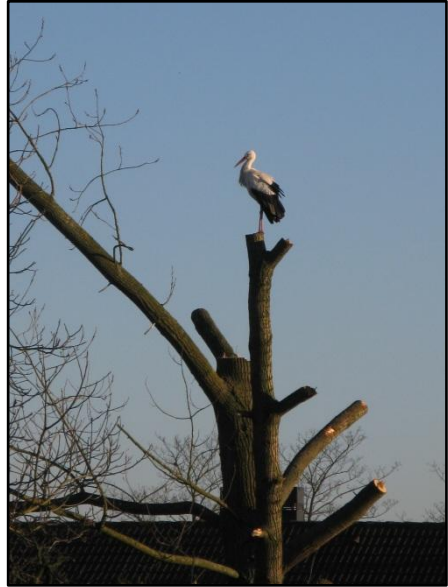
In 2003 en 2011 toch nog kort een ooievaar in Lexmond

Jarenlang liet geen ooievaar zich zien in Lexmond, totdat in augustus 2003 een ooievaar op de sirenemast bij de voormalige brandweergarage neerstreek en daar luid klepperend zijn komst aankondigde. Na een enkele dag hield hij het echter voor gezien en verdween richting het zuiden. Eén of twee jaar daarna is een ooievaar nog even teruggeweest op de sirenemast, maar die had het al snel bekeken en verdween om nooit meer terug te komen.

De sirene bij de voormalige brandweerkazerne werd in 2003 enkele dagen lang bezet gehouden door een ooievaar.

Om de bouw van het appartementencomplex aan de Weth. Jan de Jongstraat mogelijk te maken werd in maart 2011 een enorm grote iep gekapt, die aan de slootkant stond. Nadat de iep van zijn grote takken was ontdaan, bleef hij in die afgetopte vorm nog een aantal weken staan. Op 19 maart 2011 streek daar een ooievaar op neer, maar deze had al snel in de gaten dat het niet de meest ideale plaats was om een nest te maken en hij of zij vertrok weer, zonder daar ooit weer te worden gezien.

Op 19 maart 2011 streek een ooievaar voor korte tijd neer op de top van de gekapte iep bij de Weth. J. de Jongstraat.

Bronnen en verwijzingen

DA+DVHL	De Alblasserwaard en De Vijfheerenlanden
DG	De Gecombineerde
DL	De Leerdammer
DVHL	De Vijfheerenlanden
NGC	Nieuwe Gorinchemsche Courant
SC	Schoonhovensche Courant

Noten:

1. DVHL 30 mrt. 1901, 18 mrt. 1905
2. DVHL 9 aug. 1905, 6 mei 1908
3. NGC 16 dec. 1909, 6 mrt. 1910; DVHL 20 mrt., 15 dec. 1909, 26 jan., 5 en 12 mrt. 1910; SC 24 aug. 1910
4. DVHL 14 mrt. 1889, 18 mrt. 1905, 13 mrt. 1907, 11 mrt., 1 apr. 1911; DA+VHL 14 apr. 1914, 10 sept. 1915, 13 april en 27 juli 1917
5. DL 1 en 25 juli, 11 nov. 1931
6. NHK-NK 4 nov. 1971; DG 25 mrt. 1972
7. DG juli 1972, 6 juni 1974, 9 juni 1983; NHK-NK 6 juli 1977, 1 mrt. 1978, 25 febr. 1982, 14 sept., 11 nov. 1983

=====

DE HUISSLACHTING (november is slachtmaand)

P. de Pater

Inleiding

Vroeger was het gebruikelijk voor onze plattelandsbewoners om een dier te houden dat in de herfst werd geslacht om daarna met het vlees de winter door te komen. In onze regio werden vooral varkens geslacht. Alle ingemaakte groenten zorgden voor de rest van het menu. Misschien een onschuldige opmerking, maar voedsel voorbereiden voor de winter was echt belangrijk. Als het dier dat voor de slacht gefokt werd vroegtijdig overleed, en de groente en fruitoogst mislukte was er een probleem. Daar denken we nu echt te gemakkelijk over, want voor onze arme plattelandsbewoners was dit gewoon een ramp. Effe rennen naar een winkel van die kruidenier uit Zaandam was er niet bij, deze bestond trouwens niet eens, en geld had men ook niet. Iemand die dit kernachtig neerzette was de schrijver H.J. Nijenhuis uit Ede. Prachtig schetste hij deze periode. Zijn verhaal begint met het verslag over een varkensslachting.

Citaat

De bewuste morgen zorgde ik wel op tijd te zijn. Buurvrouw was reeds bezig in een grote fornuispot het water aan de kook te brengen. Even later kwam de slachter en Evert en ik keken nieuwsgierig toe. Het nog dommelend varken werd uit het hok gehaald, een eind touw aan een achterpoot gebonden en naar een stenen plaatsje achter het huis gebracht. Daar werd het dier op haar zijde getrokken, maar toen de slachter zijn vlijmscherp mes tevoorschijn haalde werd het ons toch te machtig en we verdwenen in de keuken. Nadat het varken was doodgebloed, werden de ketels kokend water over zijn lijf gegooid en begon het afkrabben. Een secuur werkje, want geen haar mocht blijven zitten. De pezen van de achterpoten werden losgemaakt en daaraan werd het dier door gezamenlijke inspanning van buurman en slachter aan een schuin tegen de muur staande ladder gehangen. Dan volgde een karweitje, waarbij onze nieuwsgierigheid het van afschuw overwon, het overlans opensnijden, want dan kon je zien hoe een varken er van binnen uitzag. De

ingewanden werden er uit gehaald, en de onderdelen die geschikt waren voor consumptie, alsmede de darmen bestemd voor worst-fabricage, grondig schoon gemaakt. Wij kregen de blaas, die later na gereinigd te zijn, werd opgeblazen en een tijdje dienst deed als voetbal. De slachter vertrok, het varken bleef hangen om te besterven en werd pas de volgende dag afgeslacht, hetgeen ook het nodige werk met zich meebracht. Vriescisten waren nog onbekend. Hammen en zijden spek werden, evenals de vele fijne en grove worsten, door roken verduurzaamd en bleven daardoor maanden houdbaar. De reuzel werd gesmolten en het vet in een keulse pot bewaard, terwijl de kop, die minder goed bewaard kon blijven, smakelijke balkenbrij opleverde. Zo zorgden onze grootouders voor de volgende winterdag voor: vlees, spek en worsten op zolder, inmaakpotten met bonen, andijvie en zuurkool in de kelder, een voorraad winteraardappelen en wat eten betrof hoefde men zich tijdens het slechte jaargetijde geen zorgen te maken. De tijd van de huisslachten is allang voorbij, maar oudere mensen kunnen zich deze drukke en spannende dagen nog wel herinneren.

Vervolg

Mooi verhaal van H.J. Nijenhuis. Hij gebruikt het woord oudere mensen. Ik wil nog een stuk verder terug gaan.

Theologische gedachte

Dat ik in mijn vertellingen regelmatig Bijbelse elementen gebruik, zal ons lezerspubliek niet ontgaan zijn, ook in dit verhaal past de Bijbel. Ik moet even denken aan de Bijbelse gelijkenis van de verloren zoon. Toen hij terugkeerde werd het gemeste kalf geslacht. Dit dier was ongetwijfeld bedoeld voor de tijd dat men het vlees kon gebruiken. Dat in de Joodse staat geen varkens werden gehouden lijkt me duidelijk. Maar er was wat te vieren, en dus werd het gemeste kalf geslacht. Het gemeste kalf werd niet alleen geslacht als er iets te vieren viel; toen koning Saul in pure wanhoop bij de tovenares te Endor belandde werd ook het gemeste kalf geslacht. Bijzonder. Het gegeven om een dier te houden voor de slacht is dus oud.

Hierbij nog een opmerking. Varkens werden vroeger gedood door een mes, maar al lang geleden deed het zgn. schietmasker haar

intrede. Hierbij werd de kop van het dier voorzien van een masker met een wapen. Uit dit wapen schoot een stalen pen, afgevuurd door 6 mm (varkens) en 9 mm (pinkstiertje) munitie. Het dier was onmiddellijk dood, toch iets fatsoenlijker dan het mes, en het gillende varken. Jawel, dat gebeurde als men niet goed gestoken had.

In Lakerveld werden over het algemeen varkens en pinkstiertjes geslacht. (Een pinkstiertje is een stuk rundvee van het mannelijke geslacht, dat ouder dan een jaar is, en jonger dan twee jaar.) Schrijver legt het maar even uit, want een aantal weken geleden stond hier een mevrouw aan de deur die vermoedde dat een schaap lag te lammeren op ons adres. 'Lijkt me sterk': sprak Peter. 'Het zijn twee rammen'. Echt gebeurd. Hierbij moet ik even denken aan een prachtige conference van de bekende cabaretier Paul van Vliet. Hij bracht ooit een voorstelling over een boer, die alle burgers werkelijk alles wijs kon maken op agrarisch gebied. Voorbeeldje: een burger vroeg aan de boer wat die oude vrouw op de hanenbalken deed met haar breiwerkje. Niks mis mee: sprak boer, die zit te balkenbreien. Ik vertel dit maar even omdat er zo weinig kennis aanwezig is over het agrarisch bedrijf in het verleden en heden, en de natuur in het algemeen. Opgegroeid in de Lakerveldse polder en cultuur verbaast mij dit wel eens.

Het is het zeker waard om een vertelling over de huisslaching te schrijven, omdat dit ook weer zo'n stukje Lakerveldse geschiedenis is, dat sinds 1980 verdwenen is. Het mocht niet meer. Op mijn adres vond de laatste huisslaching plaats in 1976. Een pinkstiertje werd geslacht. De huisslachter was Jan Boom van de Kanaaldijk. Wat ik nou merkwaardig vind is het gegeven dat huisslachten sinds 1980 in Nederland verboden zijn. Alle slachtruimtes moesten aan strenge eisen voldoen. Dit heeft te maken met wetgeving al of niet afkomstig uit Brussel. Dat in de EU-staat Hongarije nog steeds het varken wordt geslacht boven een afvalput, nemen we dan maar op de koop toe. Tja, dat moeten we in Lakerveld maar niet proberen. Je zou verblind worden door de blauwe lampen, en nog een aantal met de kleur oranje.

Ik heb de naam Jan Boom laten vallen. Wie was hij? Een huisslachter en een natuurmens. (Geboren in 1902 en overleden in 1979.) Hij woonde aan de Kanaaldijk tussen de Meerkerkse brug en Middelkoop en aanvankelijk vervoerde hij zijn slachtgereedschap per

motorfiets. Een motorfiets van het Engelse merk Panther. Het hakblok achterop. Later kocht hij een Volkswagen Kever, met de kleur beige, om zijn materiaal te vervoeren. Op mijn adres was hij de huisslachter, ik kan me Jan Boom nog heel goed herinneren. In de ruimte in onze boerderij die ooit de paardenstal was, werd een pinkstiertje geslacht. Het beestje werd eerst levend gekeurd, en daarna in geslachte status. Over het vak keurmeester ga ik later in dit verhaal iets vertellen. Nadat deze papieren achter de rug waren kon Jan Boom beginnen met het afslachten van het dier. Daarmee startte ook het werk voor een boerengezin. Gehaktmolens, ook wel worstmolens werden in stelling gebracht, en het verwerken van het vlees was nog een hele klus. Hierbij twee illustraties:

Jan Boom bij een geslacht pinkstiertje

Gehakt en worstmolens

Deze tweede foto heb ik te danken aan de Lexmondse slager Cor Verheij, geen geschiedenis, hij is nog steeds slager, en zo vloeien verleden en heden weer in elkaar. Alleen heeft Cor waarschijnlijk anno 2012 de beschikking over makkelijker te bedienen apparatuur om gehakt en worst te produceren. En bovendien van een perfecte kwaliteit. Menige prijs haalde hij binnen. Delicatessen dus, en te koop bij slager Molenaar. Dit was geen reclame overigens. Nou leverde onze huisslachter ook mooie producten. De eerste delicatessen die de slacht van het pinkstiertje door Jan Boom op mijn adres opleverden waren de lever en de tong. Misschien een jeugdherinnering, maar vlees van deze kwaliteit en smaak is volgens mij nergens meer te koop. Jan Boom beschikte op zijn eigen adres ook over een zgn. rookruimte. In deze schuur werden goede rookworsten, en rookvlees geproduceerd, die daarna weer bij de klant werden afgeleverd, ik zie ze nog hangen op onze zolder. Behalve huisslachter was Jan Boom ook een natuurmens, hij kende werkelijk alles, en beheerste de techniek van het 'palingsteken'. Dit is bijzonder. Wat is palingsteken? In helder water kan men een paling

zien liggen op de bodem. Dit dier was dus te vangen met een zgn. aalschaar, ook wel elger geheten. Door de lichtbreking op het scheivlak van lucht en water vertekent zich het beeld. En Jan kende als geen ander dit fenomeen. Hij wist er raad mee. Aan de overkant van het kanaal, dus in de Lakerveldse polder beschikte Jan Boom over land en had hij een goede Lakerveldse vriend, die weliswaar geen slager was, maar wel een natuurmens. Jan Boom heeft in zijn leven veel dieren geslacht. Maar een zeug (vrouwelijk varken) van 600 pond slachten bij de Heicopper Dries Kool moet toch een topper geweest zijn. Zeer kort geleden overleed Dries Kool op 97-jarige leeftijd. Mijn gedachten zijn bij de nabestaanden. Twee van hen zijn trouwe leden van onze vereniging, misschien een merkwaardige opmerking. Maar het is nog niet zo lang geleden dat ik overlegde met een zoon van Dries Kool. Mijn vraag was: mag ik een foto publiceren van de slacht bij jouw ouders. Die toestemming kreeg ik.

Deze foto heeft er op 15 november 2012 alleen maar meer waarde door gekregen.

Schrijver vindt dit een toch wel een mooie foto. Rechts zitten jonge kinderen weg gedoken, ze zijn inmiddels van mijn leeftijd of ouder. Of ze het hele schouwspel niet wilden aanschouwen weet ik ook niet. Het zou zomaar kunnen. Legendarisch is het verhaal van Rien Vermaire, waarin hij vertelde dat jonge kinderen in de nacht niet naar het buitentoilet durfden, omdat ze daarbij het geslachte varken, dat de volgende dag onder handen genomen zou worden, moesten passeren. Hoe de kinderen het probleem verder oplosten vermeldt hij niet.

Jan Boom slachtte het vee, en daarna verscheen de keurmeester op het toneel. Er hing veel van af. Hij besliste of het geslachte dier gezond was. Als dit het geval was, werd het van stempels voorzien en kon men aan de slag. Moeilijk vak, keurmeester, en bovendien waren zijn beslissingen van groot belang. Dat dit niet eenvoudig was lijkt me voorspelbaar. Een bekende keurmeester in onze regio was de uit Vianen afkomstige heer van Wijngaarden. Hij had een groot gezin te onderhouden, en toen hij eens een geslacht beestje in Lakerveld goedkeurde kreeg hij vlees mee. Keurmeester van Wijngaarden verplaatste zich per motorfiets. Dit kan mooie gesprekken opgeleverd hebben met Jan Boom.

Een andere bekende keurmeester in onze regio was de uit Leerdam afkomstige heer de Jeu. Toen hij in 1984 met pensioen ging, schetste hij op een prachtige manier zijn herinneringen aan het vak keurmeester. Ook hij stak niet onder stoelen of (slacht)banken dat hij een grote verantwoording had. De heer S.G de Jeu was afkomstig uit Alphen aan de Rijn, en zijn voorouders waren slaggers. Kort na de Tweede Wereldoorlog werkte hij in de gemeente Woerden als een soort keurmeester, die slechts de gemeentelijke regelgeving diende te volgen. Enige diploma's waren daarvoor vereist, maar de slaggers en de veehouders haalden deze papieren moeiteloos. Aan het hoofd van deze beoordeling stond de plaatselijke dierenarts. In 1959 ging het roer, of beter gezegd het slachtmes om, en ontstond een nieuwe bureaucratische situatie: gemeentelijke vleeskeuringsdiensten werden opgeheven, en grote regionale kwamen ervoor in de plaats. Op 1 januari 1960 werd de Stichting Vleeskeuringsdienst Alblas-serwaard en Vijfheerenlanden opgericht. Schaalvergroting heet dit, meer nadelen dan voordelen. Gelukkig werden de keurmeesters die hun regio kenden, geplaatst in het gebied dat zij kenden. De heer

S.G. de Jeu behoorde bij hen. Ik zal deze keurmeester, die bij onze oude of inmiddels gepensioneerde regionale slagers nog steeds bekend is, zelf kort aan het woord laten. Allereerst een foto van hem.

S. G. de Jeu

Tekst:

En 's winters al die huis-slachtingen. Op de fiets de polder in om te gaan keuren. Tientallen kilometers per dag. Maar Nederland was aan het herrijzen en er was werk genoeg. Iedere gemeente probeerde zoveel mogelijk goede vakmensen te krijgen. Een ambtenaar wordt aangesteld door het bevoegd gezag om dat gezag en dus de burgerij te dienen zonder aanzien des persoons. Dat geldt voor een keurmeester van de Vleeskeuringsdienst wel heel nadrukkelijk.

Ik geloof dat ik dat altijd getracht heb na te komen.

De Brabantse cabaretier Rien Vermaire heeft veel geschreven over het probleem van de keurmeester, Hij vertelde een verhaal over een Brabantse keurmeester, die met een lege jeneverfles op pad ging, nadat hij weer een beestje goedgekeurd had, begon de fles zich langzaam te vullen. Aan het eind van de dag was de fles vol. De ene boer zal trouwens meer geschonken hebben dan de andere. Het zal een merkwaardige mix van diverse jenevermerken zijn geweest. Wat deze keurmeester met al die flessen gedaan heeft, vermeldt de geschiedenis niet. Natuurlijk is dit een anekdote, maar het geeft een beeld. Een goeie borrel was onlosmakelijk verbonden aan elke huisslachting. Of het nou over de opdrachtgever, de slager, de buren of de keurmeester ging, een ieder deelde mee. Zo'n varkensslachting leverde een aantal gerechten op, die we nu nauwelijks meer kennen, maar wel erg voedzaam waren.

1. Hoofdkaas, beter bekend onder de naam zure zult.
2. Balkenbrij, ook als broodbeleg gebruikt.

3. Kaaigies, gewoon vet.
4. Keugiesbutter, een mengsel van stroop en vet dat als broodbeleg werd gebruikt.

Een andere bekende huisslachter was de Heicopper Gerrit de Jong en daarover gaat het volgende deel van dit verhaal. Gerrit de Jong is op dit gebied een vermelding waard, omdat hij 50 jaar huisslachter was. Zijn jubileum op dit gebied werd in de regionale pers uitgebreid vermeld.

Hieronder volgen enkele stukken tekst uit een krantenartikel, af en toe voorzien van foto's. Om in slachttermen te blijven een gelardeerd verhaal. (De foto's zijn geleverd door mevr. F.de Jong-van Muyden; haar man J. de Jong was regelmatig van de partij als er een dier geslacht moest worden.)

We laten nu Gerrit de Jong aan het woord:

"Hoe heb ik het geleerd? Tja, dat is eigenlijk een verhaal op zich" Aan het woord is de dhr. G.de Jong (75) uit Hei- en Boeicop, een alom bekende huisslachter. Dhr. De Jong, of 'Gerrit' zoals velen hem kennen, kan bogen op een vijftigjarige ervaring in dit werk. Na lang aandringen is hij wel bereid dat verhaal op zich te vertellen.

Bang

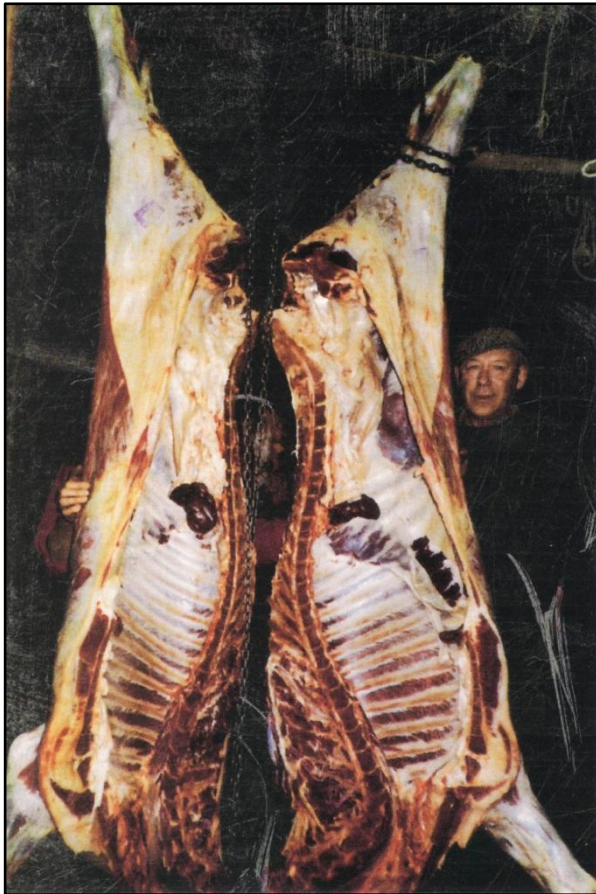
Ik kwam eens bij een boer in Vianen, een bekende van me "aldus de heer "De Jong". Hij had een koe en zei: "joh slacht dat beest eens voor me. Ik heb toen gezegd: "dat kan ik heel niet: ik heb het nog nooit gedaan." Toch heb ik het gedaan. Ik hoorde later dat een veearts gezegd heeft: wie die koe geslacht heeft, die kan er wat van. Daar was ik toen wel trots op. Nou dat was gewoon het begin. Na een lange stilte completeert dhr. De Jong met een benepen stemgeluid zijn verhaal. Nauwelijks hoorbaar merkt hij op: "Vroeger was ik altijd bang als een dier werd doodgemaakt. Ik liep altijd weg om het niet te hoeven te zien."

Varken

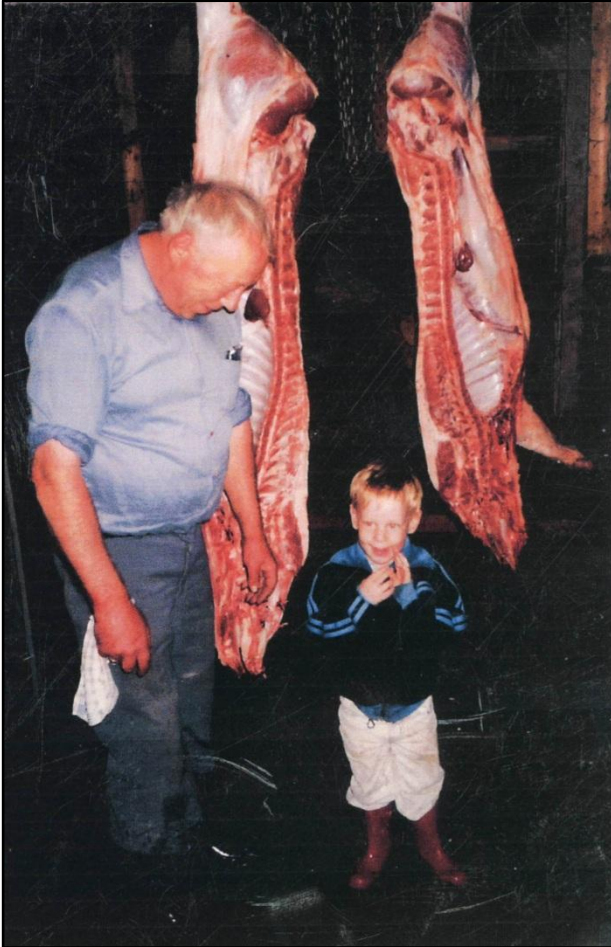
Terwijl dhr. De Jong vertelt is hij druk doende een zojuist gedood varken te ontharen met een schrapertje. Hij wordt hierbij geassisteerd door nog een De Jong, dhr. J. de Jong, die al zo'n 35 jaar in het vak zit en lachend verklaart: "Nee ik ben geen zoon." Hij voegt er aan toe: "Maar we werken wel veel samen. Vooral als er een koe geslacht moet worden. Dat is veel meer werk en dat kun je eigenlijk

niet alleen doen.” Verder zijn ook een veehouder, zijn vrouw, de eigenaars van het varken, nauw betrokken bij het slachten dat plaats vindt in een stal. De boerin brengt emmers water aan de kook, wat nodig is voor ‘t ‘schrappen’ van de haren, die door het kokende water gewillig worden. De boer belast zich o.m. met het bloed, dat uit de keel van het varken vloeit.

Terwijl de boer de afgekrabde varkensharen wegspoelt vertelt de heer G. de Jong dat die haren vroeger bewaard werden. Zijn collega ‘Jan’ vult aan: “Voor borstels en kwasten en zo: dat is tegenwoordig verdwenen door de nylon.”

Een door Gerrit en Jan de Jong geslachte koe.

Een kleinzoon van Jan de Jong, met opa op de foto.

De tekst uit een andere krant:

De heer G. de Jong (75) vierde onlangs zijn gouden jubileum als huisslachter. Hij heeft in de afgelopen vijftig jaar heel wat varkens, en ook koeien en schapen geslacht. Vroeger toen de meeste dieren in november en december geslacht werden, deed men het vlees in grote kuipen in het zout. Maar tegenwoordig met de diepvries slacht men zo'n beetje het gehele jaar door.

De heer G. de Jong woont in Hei- en Boeicop, maar hij slacht dieren in Vianen, Lexmond, Everdingen, Zijderveld tot onder de rook van Culemborg toe, zodat hij overal bekend is. Vaak wordt hij bij het slachten geholpen door de heer J. de Jong (geen familie), die ook reeds 35 jaar in het vak zit. Vooral als het koeien zijn, werken beide mannen vaak samen. Op de foto trakteert de vrouw van de beide slachters (rechts achter de gouden jubilaris) op een borrel bij het op zijn jubileum dag geslachte varken.

Tenslotte:

Helaas is de foto van het jubileum van Gerrit de Jong van een te slechte kwaliteit om te publiceren. Een beter exemplaar is welkom. Een aantal jaren geleden heb ik een artikel geschreven over het conserveren van voedsel. Ik kreeg daar mooie reacties op. Eigenlijk hoop ik dat ook op dit verhaal gereageerd gaat worden. Voor onze oudere leden moet er iets van herkenning in zitten. En zij kunnen het waarschijnlijk beter vertellen. Of met mooie aanvullingen komen.

Peter de Pater
Lakerveld 254
4128 LM Lexmond
tel: 0183-351907
e-mail: peterdepater2305@gmail.com

Bronnen:

Personen:

Adri Boom
F.de Jong-van Muyden
H.J. Nijenhuis
J. Stijziger
Cor Verheij
Rien Vermaire.

Kranten:

De Gecombineerde.
De Vijfheerenlanden.

=====

ONTVANGEN VAN DIVERSE PERSONEN

Mevr. C. de With-de Groot

- Boeken:
 - Een eeuw Lexmondse Schoolfoto's (Herman en Rien Molenaar).
 - De goede woning, 81 jaar Woningbouwvereniging te Lexmond (W. van Zijderveld).
 - De Grote Geus en het falende Driemanschap (Dr. A. van Hulzen).
 - De Alblasserwaard in vroeger tijd (J.W. Ooms).
 - Ontdekken Zien en Beleven, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, historische verkenningen (P.A. Kerwijk en F. Scheidelaar).
 - Familie Zijderveld, de Hei-en Boeicopse tak (J.A. Zijderveld).
 - Inleiding tot het lezen van zeventiende-eeuws Nederlands (Dr. L. Koelmans).
 - Lek en Huibert Kroniek, Frans de Jong, Bouwer, Bankier en Publicist (W. van Zijderveld).
 - Shell Boerderijengids (Evert Zandstra).
 - Land van polders en molens, De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (Drs. H.A. Visser).
 - 400 jaar Reformatorisch kerkelijk leven in Hei- en Boeicop. (J.P. de Leeuw e.a.).
 - Over het Bestuur van het Onderwijs, reprint van de uitgave van 1829 (Dr. J.R. Thorbecke).
 - 't Kerkdurp Noulant [Niewland] (J.A. Zijderveld).
 - Drogisterij De Lekpoort te Vianen.
 - Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, Jaarboek over de geschiedenis en natuur / 1986.
 - De Alblasserwaard, Nederland in miniaturen (Willem Boxma).
 - Recht en territoire (Mr. H. van der Linden).
 - Bijlage X. De oude archieven van de gemeente en de polder Sliedrecht. (H. J. L. Th. van Rheineck Leyssius).
En bijlage XI. Het archief van den polder Spijk (P. van Rheineck Leyssius-Janssen).
 - Een eeuw handel en ambacht in Lexmond (Rien en Herman Molenaar Azn.).
 - Latijn bij genealogisch onderzoek (P.J.W. van den Berk).
 - De Alblasserwaard. Kennismaking met het polderlandschap (Dr. H.A. Visscher).
 - Vierstromenland. Een greep uit de (kerk)geschiedenis van de Alblasserwaard (Cor Jongeneel).

- Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Een stukje historisch- en groen Holland tussen Lek en Merwede.
- Zeshonderdvijftig jaar Neder-Betuwe (R.C. Hol).
- Het groene hart van Nederland, Lopiker-, Krimpener-, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (Gerard Barendse / Piet Terlouw).
- Archeologische Kroniek, Provincie Utrecht 1988-1989.
- In Lexmond gebeurde niets, Lexmond in de Tweede Wereldoorlog (W. van Zijderveld).

Mevr. M. de Vor-Beems

- Dia's:
 - Feestweek aug. 1991.
 - Feestweek aug. 2002.
 - Feesten in Nieuwland, Leerbroek, Hoornaar enz., periode 1991-1993.

Mevr. M. van Heumen

- Gemeentegids 1997.
- Kaartje Lexmond GW 1980.

Mevr. G.J. den Hartog

- Boeken:
 - 400 jaar Reformatorisch kerkelijk leven in Hei- en Boeicop. (J.P. de Leeuw e.a.).
 - Boerderij-special van Boerderij en Erf.
 - Een herinnering aan het 100-jarig bestaan van de Geref. Kerk van Lexmond en Hei- en Boeicop.
 - Recht en Slecht in het Land van Brederode.
 - Op reis door de tijd. Honderd jaar School met de Bijbel Het Kompas
 - Daarover spraken zij Uit de geschiedenis van de Hervormde Gemente van Lexmond in de 19^e eeuw.
 - De goede woning, door W. van Zijderveld.
 - Krant 'De Vijf Heerenlanden', jubileumnummer 150 jaar.
 - Kasboek (blanco).

Dhr. H. Manschot

- Om te scannen
 - Kent u ze nog ... de Lexmonders, P. Horden Jzn. 1974.
 - Lexmond in oude ansichten, P. Horden Jzn. 1973.

Dhr. J. de Vaal

- Om te scannen
 - Trouwfoto Ruth Boogaard.

=====

HERKOMST ILLUSTRATIES

Voorpagina	Dorpsstraat Lexmond	Fotoarchief VHLHB
Pagina 4	Toen: Dubbel woonhuis-winkel	Fotoarchief VHLHB
Pagina 4	Nu: Cafeteria 'Het Trefpunt'	S. de Ridder
Pagina 5 t/m 8	Politie-verordening	J.L.E. Bassa-de Jong
Pagina 12	Wie weet wie dit zijn? Nieuw	Fotoarchief VHLHB
Pagina 13	Wie weet wie dit zijn? Oud	Fotoarchief VHLHB
Pagina 17	Oproep Germ. Landdienst.	geheugenvannederland.nl
Pagina 24	Nest met jonge ooievaars Uit: De Herv. Kerk v. Lexmond, J. v. Dieren en G. Janssen	W. van Zijderveld
Pagina 26	Tekening ooievaarsnest	Th. W. van Zijderveld-van Eijk
Pagina 28	Een stel ooievaars	Archief NH kerk
Pagina 29	Plaatsen ooievaarsnest	H.J. Mesker
Pagina 30	Kerk + ooievaarsnest	Fotoarchief VHLHB
Pagina 31	Ooievaar op sirene	W. van Zijderveld
Pagina 32	Ooievaar op iep	W. van Zijderveld
Pagina 36	Jan Boom bij geslacht pinkstiertje	P. de Pater
Pagina 37	Gehakt en worstmolens van Cor Verheij	S. de Ridder
Pagina 38	Slacht bij de fam. Kool	P. de Pater
Pagina 40	S.G. de Jeu, 3-10-1984	De Gecombineerde
Pagina 42	Gerrit en Jan de Jong	F. de Jong-van Muyden
Pagina 43	Jan de Jong met kleinzoon	F. de Jong-van Muyden

Kopij voor het volgende nummer kan tot 15 januari 2012 worden ingeleverd.

© Overname van artikelen of gedeelte daarvan voor publicatiedoeleinden, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteur en/of redactie. Onder voorwaarden van duidelijke bronvermelding en toezending van een exemplaar aan de auteur en de redactie.

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	3
Toen en Nu	4
Politie-verordening van Hei- en Boeicop, 1894	5 t/m 8
Memoires H. de Besten	9 t/m 12
Wie weet wie dit zijn?	12 en 13
Uit de 'Teisterbander' van 70 jaar geleden	14 t/m 17
300 jaar geleden. Hei- en Boeicop en de franse invasie in 1672 (4e vervolg)	18 t/m 23
Wel en wee van de ooievaars op de Lexmondse Kerk in de 20 ^e eeuw	24 t/m 32
De huisslachting	33 t/m 44
Ontvangen van diverse personen	45 en 46
Herkomst illustraties	47

ACTIVITEITENAGENDA:

23 januari Lezing: De geschiedenis van de Waterleiding
 door Leo van Heumen
 Dorpshuis Het Bosch, Lexmond

=====